

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Disputatæ Dicuntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

5 De partibus naturæ humanę.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

D. 118. motus angeli non sit continuus, & ita tēpus quod proprie mensurat motū angeli nō est continuum, cum cōtinuitas tēporis sit ex cōtinuitate motus, vt dī in 4. Phy. Non. n. pōt dici q̄ motus angeli mē furetū tēpore cōtinuo, qđ est numerus motus celi, quia motus angeli nō dependet ex motu celi: & sic sequitur q̄ motus angeli mensuretū quodā tēpore, in quo sunt instātia sibi succedētia sine cōtinuatione, q̄a tempus ex hoc q̄ est numerus, nō est cōtinuū, sed ex hoc q̄ est numerus motus cōtinuū. Sic ergo in motu angeli duo extrema motus non sunt in duobus instātibz, inter q̄ sit tēpus mediū: neq; iterū unū extremū est in tēpore, & aliud in instāti, quod terminat tēpus: sed duo extrema sunt in duobus instātibz, inter q̄ nō est tēpus a mediū, & sic oportet dicere q̄ motus angeli sit in tēpe, licet alio modo q̄ motus corporales sunt in tempore.

D. 119. Ad PRIMVM ergo dicendū, q̄ mutatio angeli fm̄ prādicta ostenditur esse simplicior q̄ aliqua mutatio corporalis. Est. n. simplicior q̄ illa mutatio, cuius duo extrema sunt in duobus instātibz, inter quā cadit tempus mediū, tamē inter duo instātia motus angeli non cadit tempus mediū. Similiter etiam simplicior est quā illa, cui vnum extremū est in toto tempore continuo, cum unum extremū sit in instāti indiuisibili, & tamen non intercidit tempus mediū, sicut nec ibi: & quia est simplicior, ideo etiam sequitur quod sit nobilior.

¶ Vnde patet solutio ad secundum.

QVÆSTIO V.

D. Et de quāsitum est de homine. ¶ Et circa hoc quāsitum est de partibus naturæ humanæ. De sacramentis gratiæ. Et de conuerſatione humanæ vitæ.

¶ Circa primum quærebantur duo.

- ¶ Primò, De anima.
- ¶ Secundò, De corpore.

ARTICVLVS V.

Verum sint eiusdē substantiæ anima sensitua & intellectua.

De anima. ar. 10. o.

D. Et anima autē quāsitum est, vtrum sint eiusdē substantiæ aīa sensitua & intellectua, & ostēdebat quod non. Nam anima sensitua educitur de potentia materiæ: intellectua vero est per creationem, non est ergo eadem substantia vtriusque.

¶ 2. Præt. In nulla substantia quæ sit vna & eadem est eodem tempore motus ad opposita: sed sensus & ratio eodem tempore mouēt ad opposita, sicut dicit Apostolus ad Rom. 7. Video aliam legem in membris meis repugnantem &c. ergo sensitua & rationalis non sunt vnus substantia.

¶ 3. Præt. Corruptibile & incorruptibile non sunt eiusdē generis, ergo nec idem numero: sed anima sensitua est corruptibilis, intellectua vero incorruptibilis. ergo sensitua & intellectua nō sunt eadem numero, & sic nec eiusdē substantiæ.

¶ 4. Præt. Anima sensitua est communis nobis & brutis: sed in brutis educitur de potentia materiæ, ergo & in nobis. non est ergo eadem cum intellectua, quæ est per creationem.

CONTRA. Vnius perfectibilis una est perfectio: sed corpus humanū est vnū perfectibile. ergo ani-

ma quæ est eius perfectio, est vna.

RESPON. Dicendū, q̄ circa ordinē formarum est duplex opinio. Vna est Auicēbron, & quorundā sequacū eius, qui dicunt q̄ fm̄ ordinē generū & specierū sunt diuersæ formæ substantiales sibi vnice aduenientes, sicut est substantia, est corpus, est animal, & est animal. Dicit ergo q̄ quādā forma substantialis est p̄ quam est substantia tantum, & postea est quādā alia p̄ quā est corpus, deinde est & alia p̄ quā est animal, & alia p̄ quā est animal, & alia p̄ quā est homo, & sic dicit de alijs formis substantialibus rerum. Sed hæc posito stare nō pōt, quia cum forma substantialis sit q̄ facit hoc aliquid, & dat esse substantiale rei, tunc sola prima forma esset substantialis, cum ipsa sola daret esse substantiale rei, & faceret hoc aliquid: oēs autē post primā essent accidentaliter aduenientes, nec darent esse rei simpliciter, sed esset tale, & sic in admisione, vel acquisitione ipsarum nō esset generatio & corruptio, sed tantum alteratio, vnde patet hoc non esse verū. Simile etiam esset in potentis anima, nā sola prima, & vegetabilis esset forma substantialis, & faceret hoc aliquid: alia vero essent accidentales, qđ omnino est falsum.

Et ideo dicendū est, q̄ huius formæ differūt secundum perfectum & imperfectum. Est. n. aliqua forma, q̄ non dat nisi esse corpus tantum: aliqua est magis perfecta quæ etiam dat esse & viuere, quocumque modo viuendi: aliqua quæ cum his dat etiā sensum, vnde patet q̄ semper vltima est perfectior primis, & habet se ad priores, sicut perfectissima ad imperfectissimam, & ideo quicquid continetur in ipsa, totum est virtute in vltima. Vnde dicendū est, q̄ vna & eadē essentia est anima sensitua & intellectua, sed in intellectu habet se ad sensitua, sicut perfectum ad imperfectum. Quæ autem specialiter aīa sensitua & intellectua sint vnus essentia signum est, quia nisi vires animæ radicaretur in vna essentia, nunq̄ vna impediretur ab alia, nec etiam virtus vnus redundaret in aliam. Item cum intellectus non habeat determinatum organum in corpore, quo mediante exerceat operationes suas, ad quid viretur corpori, nisi esset eiusdem essentia cum anima sensitua? Sic ergo patet, quod vna essentia est anima sensitua & intellectua, sed differunt secundum perfectum & imperfectum, vt dictum est.

Ad PRIMVM ergo dicendū, q̄ aīa sensitua educit de potentia materiæ in brutis, in nobis vero non, sed est per creationem, cum eius essentia sit essentia animæ rationalis, quæ est per creationem.

Ad SECVDVM dicendū, q̄ nō est incōueniens aliquid idē existēs fm̄ diuersas vires, vel partes moueri ad opposita: & ideo licet substantia anima humanæ sit eadem sensitua & intellectua, tñ potest secundum diuersas partes & vires moueri ad opposita, vt scilicet sensus moueatur ad ea quæ sunt sibi propria, & ratio ad ea ad quæ ordinantur.

Ad TERTIVM dicendū, q̄ licet incorruptibile nō sit idē cum corruptibilibz, tñ inuenitur aliquid incorruptibile, quod habet aliquā proprietatē communem corruptibilibz, & sic est in anima rationali. Nam ipsa substantia animæ est incorruptibilis, nihilominus tamen habet aliquid in se, scilicet sensuum, quod est commune etiam corruptibilibz.

Ad QVARTVM dicendū, q̄ licet aīa sensitua sit communis in nobis & brutis quantum ad rationē generis, tñ quātum ad rationē speciei alia est in homine, & alia in brutis: & similiter alia in asino, & alia in

in equo, & in boue, & secundum quod differunt, aliqua specie, ita etiam differt in eis anima sensitua: & ideo non sequitur, si in brutis educatur de potentia materis, quod etiam in homine, quia in homine est altioris speciei, & est per creationem.

QVÆSTIO VI.

ARTICVLVS VI.

Utrum corpus resurgat idem numero.

DE corpore autem quaesitum est, utrum resurget idem numero, & ostendebatur quod non, quia secundum philosophum in top. illud dicitur idem numero, quod est idem proprio, accidere, & diffinitione: sed corpus in resurrectione non habebit eadem propria, quia modo risibile, tunc non: non eadem accidentia, quia nunc albus, crispus, niger & hmoi, quae tunc non erunt: non eadem etiam diffinitione, quia modo diffinitur per mortale, tunc vero non mortale erit, ergo videtur quod non resurget idem numero.

¶ 2 Præter. Identitas materiae facit idem numero: sed materia corporis resurgentis non erit eadem cum corpore quod nunc est, cum multa forma reiterentur in ea, ergo corpus non resurget idem numero.

¶ 3 Præter. Philosophus dicit in lib. de aia, quod non est eadem statua numero quae destruitur, & de eodem ere reficitur, pari ergo ratione corpus quod modo corrumpitur, non erit idem numero cum eo quod resurget.

¶ 4 Præter. Cõstat quod homo humanitate est homo, & una humanitate vnus homo: sed in corpore quod nunc est, & quod resurget, erunt duae humanitates, quae per mortalem destruit forma totius, ergo erunt duo homines, & sic vñ quod corpora non resurgunt eadem numero.

CONTRA. Job. 19. Quæ vñ sursum sum ego ipse &c.

RESPON. Dicendum, quod ad hoc quod aliquid sit idem numero, requiritur identitas principiorum essentialium. Vnde quodcumque principiorum essentialium, etiam in ipso indiuiduo, variatur, necesse est etiam identitatem variari. Illud autem est essentialia cuiuslibet indiuidui, quod est de ratione ipsius, sicut cuiuslibet rei materiali sunt essentialia materia & forma: vnde si accidentia variantur & mutantur remanentibus principijs essentialibus indiuidui, ipsum indiuiduum remanet idem. Cum ergo principia essentialia hominis sint anima & corpus, & hæc remaneant, quia resurget eadem anima & idem corpus, dicendum quod corpus hominis resurget idem numero.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod obiectio illa procedit ex falso intellecto literæ. Non enim dicitur idem numero illud, quod habet idem accidens nunc & postea, & idem proprium: sed illud est idem numero, quod est idem cum accidere, & idem cum proprio, sicut cum subiectum est idem cum accidere, proprio, & diffinitione, & non illa quae habent idem accidens, idem proprium, & vnã diffinitionem, vnde patet, quod obiectio false intellexit textum. Dato autem quod secundum illud intellectum procedat obiectio, dicendum quod intelligitur de accidentibus indiuiduanis, sicut de dimensionibus, & erunt hæc in corporibus glorificatis. Item, erit ibi idem proprium, sicut, Job. 8. Implebitur os tuum risu, & labia tua iubilio. De diffinitione vero dicendum, quod licet resurgat immortale, tamen vera mortalitas non tollit ab eo, quia natura humana erit ibi, quae ex se habet quod sit mortalis.

AD SECUNDUM dicendum, quod licet eadem materia faciat idem numero, non tamen materia nuda, nec quae facit principium in numero, sed vna materia secundum quod est sub dimensionibus terminatibus ipsam, facit idem numero: vnde licet multae formae reiterentur in anima

corporis resurgentis, tamen resurget corpus sub eisdem dimensionibus, & cum eisdem principijs essentialibus.

AD TERTIUM dicendum, quod Augustinus dicit contrarium. Ipse enim vult, si statua reficiatur ex eodem aere, quod sit eadem numero. Nihilominus tamen dicendum, quod omnia artificialia ponuntur dupliciter, in genere, vel in specie, quae vel per materiam suam, vel per formam suam. Naturalia autem ponuntur in genere, vel specie tamen per formam suam: forma autem artificialia, quia sunt accidentia, ideo oportet quod collocentur in genere, vel specie, vel materia, naturales vero non, quia sunt substantiales. Dico ergo quod si consideretur statua prout ponitur in genere, vel specie per materiam suam, sic reficit eadem statua. Si vero consideret prout ponitur in genere, vel specie per formam, sic dico quod non reficitur eadem, sed alia, quae alia est forma huius, & alia illius in corpore autem non est sic, quia in corpore erit eadem forma.

AD QUARTUM dicendum, quod non sunt duae humanitates in corpore quod corrumpitur, & quod resurget, sed vna: quia principia essentialia non mutantur, sed sunt eadem.

QVÆSTIO VII.

DE sacramentis vero gratia quaesita sunt tria.

¶ Primo, De sacramento confirmationis.

¶ Secundo, De sacramento Eucharistiae.

¶ Tertio, De sacramento matrimonij.

ARTICVLVS VII.

Utrum solus episcopus debeat conferre sacramentum confirmationis, vel etiam alius.

CIRCA primum quaeritur, utrum solus episcopus debeat conferre sacramentum confirmationis, vel et alius, & vñ quod non solum episcopus, sed etiam quod quilibet sacerdos possit conferre. Constat enim quod in confirmatione confertur gratia spiritalis: sed huius gratiae collatio sic est ordinata, ut non possit impediri: constat autem quod per absentiam episcoporum multotiens impeditur, quia non sunt vbique praesentes, ergo debet conferri per ministrum sacerdotum, qui sunt vbique praesentes.

¶ 2 Præter. Sacramenta instituta sunt propter vtilitatem, ergo debent eo modo conferri, quo competunt vtilitati omnium: non autem competeret vtilitati, si solus episcopus conferret hoc sacramentum, in quo datur robur Spiritus sancti, quia non omnes habent opportunitatem episcopi, ergo debet fieri per sacerdotes, per quos possunt omnes consequi hanc vtilitatem.

¶ 3 Præter. Constat quod sacramentum baptismi est maius quam sacramentum confirmationis, sed baptismus potest conferri per quoslibet sacerdotes, ergo multo magis confirmatio.

IN CONTRARIUM est Ecclesiae consuetudo.

RESPON. Dicendum, quod proprius minister sacramenti confirmationis est episcopus, & hoc probatur ratione, & autoritate. Ratio quidem, quia confirmatio ad hoc fit, ut homo in quadam perfectione constitutatur, cum detur ad robur Spiritus sancti, ut homo ex hoc fiat fortis & robustus ad consistendum, & proponendum fidem coram regibus & principibus, vnde & per hoc fit in fronte, ut non timeat, nec confundat proponere fidem coram omnibus, & defendere. Sicut autem Dion. dicit, tres sunt actiones hierarchie, scilicet purgare, illuminare, & perficere. Purgare est proprium diaconorum, illuminare presbyterorum, & hoc consistit maxime in Eucharistia: perficere vero est episcoporum, & ideo omnia sacramenta, quae ad perfectionem conferuntur, pertinent ad collationem episcopi, quae sunt collatio ordinum, consecratio virginum & valorum, & confirma-

4. dist. 44. q. 1.
2. artic. 1. q. 1.
& c.

4. dist. 19. q. 1.
2. artic. 1. q. 1. & c.